

Макулдашылды
КМТУнун Профсоюздук уюмунун
төрайымы _____ А. А. Абылаева
“ ” _____ 2023 ж.

БЕКИТЕМ
И. Раззаков атындагы КМТУнун
М.К. Чыныбаев
_____ 2023 ж.

Педагогикалык кадрларды эмгекти коргоо боюнча НУСКАМА

1. Эмгекти коргоонун жалпы талаптары

1.1. Бул нускама педагогикалык персонал үчүн кызматтык милдеттерди аткаруусунда, кызматтык жайларда, жумуш орундарында жана университеттин аймактарында эмгекти коргоо талаптарын белгилейт.

1.2. Көрсөтмөлөр төмөнкү кызматтарга тиешелүү: профессор, доцент, ага окутуучу, окутуучу. Мугалимдин милдеттерин аткарууга адамдар эмгекти коргоо боюнча өткөрүлүүчү алгачкы нускаманы өтүп жана жумуш ордунда өткөрүлүүчү баштапкы киришүү нускаманы өткөндөн кийин уруксат берилет.

1.3. Педагогикалык иштерди аткарууда төмөндөгү зыяндуу жана коркунучтуу өндүрүштүк факторлордун таасири болушу мүмкүн:

- ПКнын иштөөсүндө электромагниттик, жумшак рентген, ультрафиолет жана инфракызыл нурлануунун деңгээлинин жогорулануусунан же алардын нейтралдуу коргоочу өткөргүчтөрүнүн схемасынын бузулуусунан;
- электр зымдарынын приборлордун электр шнурларынын, туташтыргыч кабелдердин изоляциясы, жана ПК изоляциялоочу корпустары, ПКнын перифериялык орундамалары, оргтехника каражаттары, кондиционерлер ж.б. жабдуулар бузулганда алардын электр чынжырындагы коркунучтуу бузулуулардан кыска туташуунун (кз) мүмкүн болушу;
- жумуш ордунда абанын температурасынын жогорулашы же төмөндөшү, абанын нымдуулугунун жогорулашы, иш зонасын жетишсиз жарыктандыруулусу;
- физикалык, нерв-психикалык жана эмоционалдык ашыкча жүктөөлөр, көрүү анализаторлорунун ашыкча жүктөлүшү;
- бийиктиктен (шкафтардан, текчелерден) кулаган буюмдар, полго түшүп калган кагаз калдыктарын басып алууда же жуулгандан кийин кургап сүртүлбөгөн полго жылмышууда, алардын натыйжасында полго жыгылганда жакын турган эмеректерден жаракаттануу мүмкүн экендигин жокко чыгарууга болбойт;
- өрттүн чыгуусунан күйүү продуктулары бөлүп чыгарган заттардан уулануунун пайда болушу;
- башка жагымсыз факторлор.

1.4. Ар бир административдик жана башкаруучу кызматкер төмөнкүлөргө милдеттүү:

1.4.1. Эмгек келишиминде жана кызматтык нускамада каралган өзүнүн квалификациясына ылайык келген иштин түрлөрүн гана аткар;

1.4.2. Зарылчылыкка жараша, жумушта бар болгон компьютерди жана оргтехниканы, ошондой эле жумушта колдонулган башка инструменттер менен аппараттарды (факс машиналары, ксерокс ж.б.у.с.) иштетүү боюнча нускамаларды түшүнө билгенден кийин колдон.

1.4.3. Кызматтык жана өндүрүштүк нускамалардын талаптарын, эмгекти коргоо жана өрт коопсуздугунун чаралары боюнча нускамаларды, ички эмгек тартибин дайыма сактап аткар.

1.4.4. Жумушта иш ордунда өз максаты боюнча гана жана иштөөгө жарактуу бузулуп сынбаган эмеректерди, жабдууларды, оргтехниканы жана башка пайдалануучу жабдууларды гана колдон.

1.4.5. Биринчи жардам көрсөтө бил.

1.4.8. Жеке гигиена эрежелерин сакта.

1.4.9. Сиздин ден соолугуңуздун начарлашы жөнүндө түздөн-түз жетекчиңизге кабарлаңыз.

1.5. Жумуш убактысы, жумушта белгиленген тыныгуулар, эс алуу жана тамактануу үчүн тыныгуу убакыттары университеттин колдонуудагы эмгекти коргоо нускамасында жана ички эмгек тартибинин эрежелери менен аныкталат.

1.6. Мугалимдин коргоо каражаттары:
- зымдарды жана кабелдерди, жабдуулардын ток өткөрүүчү бөлүктөрүн жана чыңалуу астында пайда болушу мүмкүн болгон жабдуулардын бөлүктөрүн изоляциялык коргоо;
- компьютердин экранына орнотулган коргоочу экран чыпкасы.

1.7. Кырсыктар, өндүрүштүк жаракаттар, ошондой эле эмгекти коргоо талаптарынын бузулушунун ар бир учуру алардын себептерин аныктоо келечекте аларды болтурбоо боюнча чараларды көрүү үчүн талданууга же изилденүүгө тийиш.

1.8. Эгерде профессордук персонал (окутуучу) эмгекти коргоо, өрт коопсуздугунун талаптары жана өндүрүштүк санитария боюнча милдеттерин аткарганандыктан ал кырсыкка, бузулууга же өрткө алып келиши мүмкүн же алып келген болсо жана университетке же жеке адамдарга зыян келтирилсе, өзүнүн кызматтык нускамаларына ылайык дисциплинардык жана материалдык жоопкерчилик тартат.

2. Жумушка киришер алдында эмгекти коргоо талаптары.

2.1. Жумуш ордунда учурдагы ишти аткарууга талап кылынбаган бөтөн нерселерди (коробкалар, баштыктар, папкалар, китептер ж.б.) алып салыңыз.

2.2. Тышкы текшерүүдө оргтехниканын электр зымдары жана корпустарында механикалык бузулуулар жок экендигин карап, жана ошону менен бирге башка электр зымдарында, кабельдер, электр розеткалары, электр өчүргүчтөр, лампалар, кондиционерлер жана башка жабдууларда да механикалык бузулуулар жок экендигин текшериңиз.

2.3. Жумуш ордунда жабдууларды текшер, эмеректин (столдун, отургучтун) сынбаганын жана ыңгайлуу жайгашкандыгын, жумушка зарыл болгон материалдар жумуш ордунда ыңгайлуу жайгаштырылгандыгын, жумуш орундарына өтмөктөр ачык бош экендигин текшергиле.

2.4. Компьютерлердин, перифериялык түзүлүштөрдүн, оргтехниканын, эмеректердин, приборлордун, электр зымдарынын жана башка электр кабелдер, электр розеткалары, электр өчүргүчтөр, лампалар, кондиционерлер, жана башка жабдуулардын бузулуулары аныкталганда, жабдууларды күйгүзбөңүз, жумушка кирбеңиз, техникалык персоналды чакырыңыз жана бул тууралуу түздөн-түз жетекчиге билдириңиз.

2.5. Жумуш орду жетиштүү жарыктандырылбаганын текшериңиз, эгерде аудиторияда же кеңседе жарык жетишсиз болсо кошумча лампаларды күйгүзүп же жергиликтүү жарыктандырууну уюштуруу керек, бул жумушту аткарып жатканда жарык булагы жумушчунун өзүнүн да, анын айлана чөйрөсүндөгүлөрдүн да көзүн сокур кылбашы үчүн.

3. Иш учурунда эмгекти коргоо талаптары.

3.1.1. Жумуш ордун таза жана тыкан кармаңыз, аны окуу китептери жана таратып берүүчү материалдар менен баш аламан болуусуна жол берилбесин.

3.1.2. Жумушчу өтүүчү өтмөктөрдү ачык кармаңыз, жабдыктарды жылуулук өткөрүүнү азайтуучу буюмдар, оргтехника жана башка жабдыктар менен толтурулбасын.

3.1.3. Оргтехниканын жана башка техникалык жабдуулардын ишке жарамдуулугун көзөмөлдө карма, аларды эксплуатациялоо эрежелерин жана иштин тиешелүү түрлөрү боюнча эмгекти коргоо нускамаларын сакта.

3.1.4. Эгерде сиз жумуш ордунда узак убакытка болбосоңуз, күнү-түнү иштөө үчүн арналган жабдууларды (факс аппараттары, тармак серверлери ж.б.) кошпогондо, оргтехниканы жана башка жабдууларды электр кубатынан ажыратылсын.

3.1.5. Кылдат бол, алаксыба жана башкаларды алаксытпа.

3.1.6. Эгерде басып чыгаруучу жабдууларда (принтер) кагаз барак (лента) тыгылып калса, баракты (лентаны) алып салуудан мурун процессти токтотуп, аппаратты кубаттан ажыратыңыз, техникалык персоналга телефон чалып кайрыл же бул тууралуу түздөн-түз жетекчиге билдирилсин.

3.1.7. Оргтехниканы жана башка жабдууларды розеткадан туташтыргычтан кармап гана ажыратылсын.

3.1.8. Жабдуулардын электр шнурларын, зымдарын жана кабелдерин тартып чоюга, бурмалоого, ийилүүсүнө жана кысылышына жол бербө, аларга кандайдыр бир нерселерди илип коюуга жана ысытылган беттер менен тийишүүгө жол берилбесин.

3.1.9. Эгерде жумушта дене тарбия тыныгуусу белгиленсе, тыныгуу учурунда көз, моюн, кол, тулку дене жана буттар үчүн сунушталган көнүгүүлөрү жасалсын.

3.1.10. Компьютердин, перифериялык түзүлүштөрдүн жана электр чыңалуудагы башка жабдуулардын беттерине ным кирүүгө жол бербө (электр шнурунун сайгычы электр розеткасына сайылып турганда).

3.2. Жумуш учурунда жол берилбейт:

- оргтехниканын жана башка жабдуулардын кыймылдуу бөлүктөрүнө тийүүгө;
- оргтехниканын алынып салынган жана бузулган капкактары менен иштөөгө;
- жумуш ордун жетишсиз жарыктандырууда иштөөгө;
- оргтехниканын жана башка жабдуулардын элементтерине нымдуу кол менен тийүүгө;
- интерфейстик кабелдерди алмаштырууга, оргтехниканын жана башка жабдуулардын корпустарын ачууга, ошондой эле аларды өз алдынча ондоого;
- өндүрүштүк милдеттерди аткарууга байланышпаган үйдө жасалган электр приборлорун жана электр приборлорун колдонууга.

4. Өзгөчө кырдаалдарда эмгекти коргоо талаптары.

4.1. Өзгөчө кырдаал болгон учурда университеттин окутуучусу төмөнкүлөргө милдеттүү:

4.1.1. Ишти токтоосуз токтотуп, оргтехниканы жана башка электр жабдууларын электр кубатынан ажыратып, авариялык абалдын келип чыгышы жана анын мүнөзү жөнүндө түздөн-түз жетекчиге, ал жок болгон учурда институттун администрациясына билдирүүгө, зарыл болгон учурда кооптуу аймактан чыгып кетүүгө.

4.1.2. Эгерде бул окуяда кызматкерлердин ден соолугуна жана өмүрүнө коркунуч келтирбесе, жетекчинин жетекчилиги астында, түзүлгөн өзгөчө кырдаалды жоюуга катышат.

4.1.3. Оргтехниканы жана башка жабдууларды эксплуатациялоодо бузулуулар болгондо, ошондой эле электр тармактары бузулганда (күйгөндүн жыты, оргтехниканы жана башка жабдууларды иштетүүдө бөтөндөбүш, же алардын корпустарына тийгенде электр тогунун сезилиши, жаркылдаган жарыктар ж.у.с.) оргтехниканы жана башка жабдууларды электр кубатынан ажыратып, техникалык персоналды чакыр жана бул тууралуу түздөн-түз жетекчиге билдирилсин.

4.1.4. Эгерде эмеректер жана шаймандар жараксыз деп табылса, аларды колдонууну токтотуп, техникалык персоналды чакыр жана бул тууралуу түздөн-түз жетекчиге (бөлүм башчы) кабарлансын.

4.1.5. Электр энергиясы убактылуу өчүрүлгөн учурда оргтехниканы жана башка электр жабдууларын электр кубатынан ажыратылсын.

4.1.6. Оргтехниканын жана жабдуулардын жана жумуш ордундагы жабдуулардын зыяндары жана бузулушу толук жоюлмайынча же авариялык абал жоюлмайынча жумушка киришпе.

4.1.7. Өрт чыккан учурда ишти токтот, өрткө каршы кызматты чакыр, оргтехниканы жана башка жабдууларды электр кубатынан ажыратып, жакын жердеги адамдарга өрт жөнүндө кабарла, адамдарды кооптуу аймактан эвакуациялоо боюнча чараларды көрүп жана өрттү эгерде өрттү өчүрүү мүмкүн болбосо өрт коопсуздугунун нускамаларына жана өрт болгон убакта эвакуация пландарына ылайык иш алып баруу менен кооптуу аймактан чыгарылсын.

4.1.8. Жеке коргонуу каражаттарын милдеттүү түрдө колдонуу менен порошок же көмүр кычкыл газы бар өрт өчүргүчтөрдү колдонуп менен өрттү өчүр.

4.1.9. Өндүрүштө кырсык болгон учурда башка кызматкерлер менен жабырлануучуга биринчи жардам көрсөтүп, аны медициналык пунктка же медициналык мекемеге жеткирүүгө жардам берип, зарыл болгон учурда окуя болгон жерге медициналык кызматкерлерди чакырылсын.

4.1.10. Өзүндүн түздөн-түз жетекчиге (кафедра башчысы, бөлүм башчы) бирөөнүн башына түшкөн же анын күнөөсү менен болгон кырсык жөнүндө, ошондой эле өзүндүн башка кызматкерлердин же башка сырттан келген уюмдун кызматкери катышкан кырсык жөнүндө күбө болгон учурда дароо кабарлансын.

4.1.11. Эгерде бул адамдардын өмүрүнө жана ден соолугуна коркунуч келтирбесе, окуя болгон

4.1.12. Кырсыкты иликтөөдө кызматкер окуянын ага белгилүү болгон бардык жагдайларын билдирүүгө милдеттүү.

4.1.13. Террордук актылар пайда болгондо же жасоо коркунучу пайда болгон учурларда университеттин өзгөчө кырдаалдарда коопсуздук эрежелерине ылайык аракеттенилсин.

4.1.14. Кызматтык жайда эмгекти коргоо талаптарын өз алдынча жоюуга мүмкүн болбогон бузуулар аныкталса, ошондой эле кызматкердин же башка кызматкерлердин өмүрүнө же ден соолугуна коркунуч жаралса, бул тууралуу түздөн-түз жетекчиге кабарлап, ишти токтотуп кооптуу аймактан чыгарылсын.

5. Иш аяктагандан кийин эмгекти коргоо талабы

Иштин аягында мугалим төмөнкүлөргө милдеттүү:

5.1. Күнү-түнү иштөөгө арналган жабдууларды (факс аппараттары, тармак серверлери ж.б.) кошпогондо, оргтехниканы жана башка жабдууларды электр кубатынан ажыратылсын.

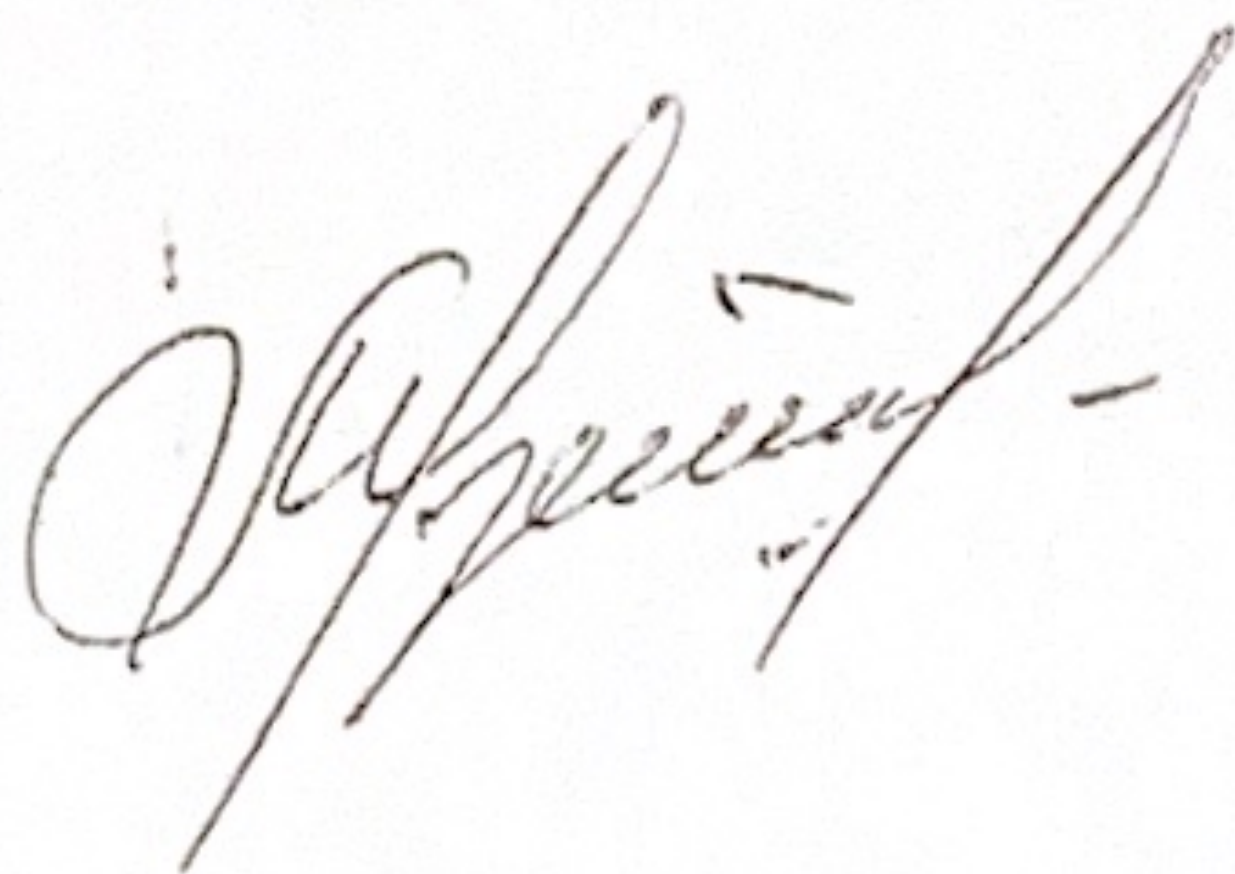
5.2. Жумуш ордун тазалап, анын өрт коопсуздугуна өзгөчө көңүл бурулсун.

5.3. Ачылган терезени жабылсын.

5.4. Жарыктар өчүрүлсүн.

5.5. Иш учурунда табылган кемчиликтер тууралуу кафедра башчысына же имаратынын комендантына билдирилсин.

КТЭКЖКБ башчысы

З.Т. Мусакожаев

«Макулдашылды»
Биринчи Май райондук,
өзгөчө кырдаалдар бөлүмүнүн башчысы
майор Тогужаков М.Н.
«19» 05 2025

НУСКАМА

И.Раззаков атындагы КМТУнун өрт коопсуздугу боюнча.

1. Жалпы коопсуздук талаптары

1.1. Нускама КМТУнун аймагында жана объектилеринде өрт коопсуздугунун жалпы талаптарын белгилейт жана бардык кызмат адамдары жана жеке адамдар тарабынан аткарылууга тийиш.

Өрт коопсуздугунун чаралары боюнча ушул нускаманы бузууга күнөөлүү адамдар Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик тартышат.

1.2. Өрт коопсуздугун камсыз кылууда ушул Нускама менен бирге өрт коопсуздугунун талаптарын жөнгө салуучу башка ченемдик документтерди да жетекчиликке алуу зарыл.

1.3. Өрт коопсуздугунун эрежелерине ылайык «Адамдарга өрт коопсуздугунун чаралары боюнча окуудан өткөндөн кийин гана объектте иштөөгө уруксат берилет».

1.4. Мезгил-мезгили менен маалымат берүү жарым жылда бир жолу өткөрүлөт. Кызматкердин өз алдынча иштөөсүнө инструкциялардан жана бул нускамаларды билүүсүн текшерүүдөн өткөндөн кийин уруксат берилет.

1.5. Студенттерменен күнүмдүк турмушта өрт коопсуздугунун эрежелерин үйрөнүү боюнча сабактар (сүйлөшүүлөр) уюштурулушу керек.

2. Өрт коопсуздугу үчүн жооптуу адамдардын милдеттери.

2.1. КМТУнун аймагында жана объектилеринде кызматкерлердин өрт коопсуздугунун талаптарын сактоосун көзөмөлдөйт.

2.2. Алгачкы өрт өчүрүүчү жабдууларды башка максаттарда колдонууга жол бербөө менен жакшы абалда кармайт.

2.3. Өрт коопсуздугунун белгилерин, анын ичинде эвакуация жолдорун жана авариялык чыгууларды көрсөткөн белгилердин жакшы абалда болушун камсыздайт.

2.4. КМТУнун аймагында жана объектилеринде өрт коопсуздугун камсыз кылуу боюнча иш-чараларды иштеп чыгат жана ишке ашырат.

3. Аймактарды, имараттарды жана кабинет, жайларды күтүүнүн тартиби.

3.1. КМТУнун аймактарында жана имараттарында, окуу имараттарынын кабинет, жайларында жана жатаканаларында тамеки тартууга тыюу салынат.

3.2. Аймак дайыма таза кармалуу үчүн, шыпырынды таштандылар салынуучу идиштер таза кармалып, ондоп-түзөө жумуштарынын калдыктары дароо тазаланып, санитардык түйүн санитардык эпидемиологиялык талап ченемдерге шайкеш болуп, тез күйүүчү калдыктардан, түшкөн жалбырактардан, куураган чөптөрдөн тазаланып, КМТУнун аймагынан үзгүлтүксүз чыгарылып турушу керек.

3.3. Терезеге жарык берүүчү сыртындагы чуңкурлар жана имараттардын жер төлөлөрү таштандылардан жана бөтөн нерселерден тазаланышы керек.

3.4. Жолдор, унаа өтүүчү жолдор жана имараттын кире бериштери, тышкы өрт тепкичтери, өрт гидранттары өрткө каршы өрт өчүрүүчү техникалардын келип иштеши үчүн дайыма бош, жакшы абалда кармалып, кышында кардан жана муздан тазаланышы керек.

3.5. Аудиториялар жана кабинет, жайлар өрт коопсуздугунун катуу эрежелерин сактоо менен таза жана иреттүү болууга тийиш.

3.6. Класстык бөлмөлөрдө окуу процессин камсыз кылуу үчүн гана зарыл болгон эмеректер, приборлор, макеттер, аксессуарлар, окуу куралдары ж.у.с.-лар шкафтарда, стелаждарда же атайын бекем орнотулган стойкаларда сакталышы керек.

3.7. Кабинеттердеги жана аудиториялардагы парталардын (столдордун) саны долбоорлоо ченемдеринде белгиленген сандан ашпоого тийиш.

3.8. Кеңселерде жана башка бөлмөлөрдө эмеректерди жана жабдууларды жайгаштыруу адамдарды эвакуациялоого жана өрт өчүрүүчү жабдууларга жетүүгө тоскоолдук кылбашы керек.

3.9. Таштанды кагаз чогултуучу идиштерди дайыма бошотуп, таштандыларды имараттын сыртынан чыгарып туруу керек.

3.10. Тыюу салынат:

- эмерек жана башка материалдарды сактоо үчүн чатырды колдонууга;
- тышкы эвакуациялоочу тепкичтерге чыгуучу жолдорду эмерек, жабдуулар жана башка материалдар менен тосууга;
- терезелерге жана жер төлөдөгү сырттан жарык берүүчү чуңкурлардын терезелерине темир торлорду орнотууга;
- буюмдарды, эмеректерди жана башка күйүүчү материалдарды тепкичтердин астында жана аянтчаларда сактоого. Биринчи кабаттардагы жана жер төлөдөгү тепкичтердин астында күйбөгөн материалдардан жасалган тосмолор менен тозулган борбордук жылытуу түзүлүштөрүн башкаруу үчүн, суу өлчөөчү түзүлүштөр жана электр бөлүштүргүчтөр үчүн жайларды гана курууга жол берилет;
- чыга бериштеги кичине жайларда ар кандай жабдууларды жана материалдарды сактоону (анын ичинде убактылуу) уюштурууга.

3.11. Электр орнотмолорун иштетүүдө төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- бузулган электр аппараттар жана приборлорду иштетүүгө ошондой эле изоляциясы ачылып калган же коргоочу касиеттерин жоготкон зымдарды жана кабелдерди пайдаланууга;
- бузулган розеткаларды колдонууга;
- электр лампаларын жана лампаларды кагаз, кездеме жана башка күйүүчү материалдар менен ороого;
- электр үтүктөрүн, электр плиталарын, электр чайнекттерин күйбөгөн материалдардан жасалган подставкасыз колдонууга;
- тармакка туташтырылган электр жылытуу приборлорун, телевизорлорду, радиоприемниктерди жана башкаларды кароосуз калтырууга;
- стандарттуу эмес (үйдө жасалган) электр жылытуу приборлорун колдонууга.

3.12. Иш ордунда жеңил от алуучу жана күйүүчү суюктуктарды жабык, сынбас идиштерде гана сактоого жана көлөмү сменалык ченемден ашпоого жол берилет; Иш аяктагандан кийин суюктуктарды аларды сактоо үчүн атайын каралган жайга алып койуңуз.

3.13. Электр менен ширетүү жана газ менен ширетүү иштери белгиленген өрт коопсуздугунун эрежелерине ылайык так жүргүзүлүүгө тийиш. Ширетүү (кесүү) аяктагандан кийин, өрт чыгып кетүү булактары жок экендигин текшериниз.

4. Өрт учурундагы аракеттер

Өрттү байкаган адам төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өрт тууралуу дароо 101, 112 телефондору аркылуу кабарлаңыз;
- студенттерди, мугалимдерди жана кызматкерлерди имараттан эвакуациялоого. Эвакуация өрт чыккан жайдан, ошондой эле өрттүн жайылып кетүү коркунучу бар жайлардан башталууга тийиш;
- өрт жөнүндө коопсуздук кызматына, комендантка же мекеменин жетекчисине билдирүүгө;
- ыктыярдуу өрт өчүрүү бригадасынын жардамы менен өрттү өчүрүүнү өрткө каршы кызматынын бөлүмдөрү келгенге чейин баштаңыз.

Чакырылган өрткө каршы кызматты тосуп алуу үчүн мекеменин өздүк курамынан өрт чыккан жердеги оперативдүү кырдаал жөнүндө кароолдун начальнигине билдирүүгө милдеттүү болгон адамды тандаңыз.

ОП-5 өрт өчүргүчтөрдү колдонуу эрежелери:

- Порошок ОП-5 өрт өчүргүч катуу, суюк жана газ түрүндөгү заттардын, 1000 В чейинки чыңалуудагы электр орнотмолорунун (А, В, С, Е классындагы өрттөрдү) өрттөнүшүн өчүрүүгө арналган.
- Өрттү 2 м аралыктан өчүрүү керек.
- Чыңалуудагы электр жабдууларын өчүрүүдө 1000 В чыңалуудагы ток өткөрүүчүнүн ачык бөлүктөрүнө өрт өчүргүчтүн розеткасын же корпусун аралыгы 1 метрден жакын алып барууга жол берилбейт.
- Жарактуулук мөөнөтү – 1-15 с.

ОП-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

- Эгерде объект күйүп баштаса, анда төмөнкүлөрдү аткаруу керек:
- пломбаны сындырып, төөнөгүчтү сууруп чыгар;
 - түтүктү өрт очогуна багыттап кармап алып, рычагды басыңыз;
 - агымды жалындын четине багыттаңыз.

ОУ-5 маркасындагы өрт өчүргүчтү колдонуу эрежелери.

ОУ тибиндеги көмүр кычкыл газдуу өрт өчүргүчтөр электр зымдарынын, кабелдеринин, электр түзүлүштөрүнүн майда өрттөрүн өчүрүүгө арналган (чыңалууну өчүргөндө гана өрт өчүрүлө баштайт):

- зыянга учураган өрт өчүргүчтөрдү колдонбоңуз (корпус мырыйган ж.б.);
- текшерилбеген өрт өчүргүчтөрдү (өндүрүүчүнүн паспорту жана пломбасы жок) колдоно албайсыз;
- өрт өчүргүчтөрдү ыргытууга болбойт, аларды сактоо үчүн бекиткичтери бар атайын кутуларда гана уруксат берилет;
- өрт өчүргүчтөрдү жылытуучу приборлордун жанында сактоого тыюу салынат.

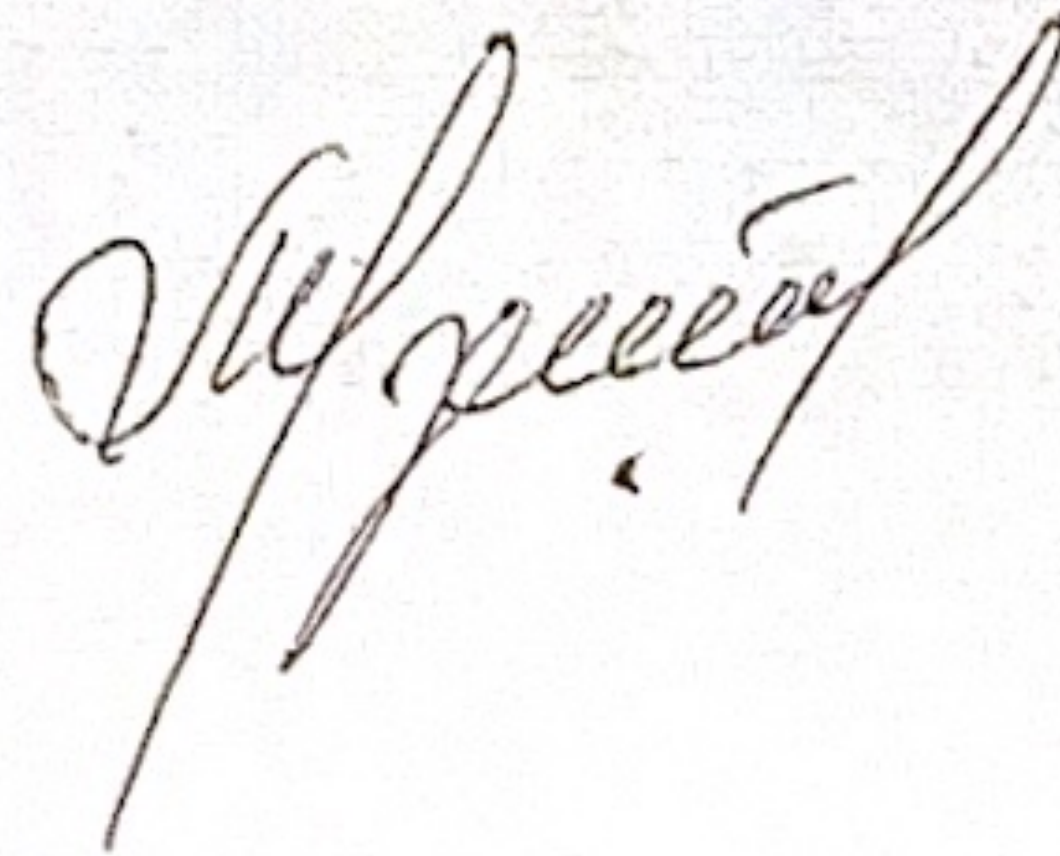
ОУ-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

- өрт өчүргүчтү туткасынан кармап, растробду өрт чыккан тарапка багыттаңыз;
- өрт өчүргүчтүн вентилин саат жебесине каршы айландыруу менен өрт өчүргүчтүн клапанын ачыңыз;
- эксплуатация учурунда (розетка аркылуу кар өндөнгөн көмүр кычкыл газынын чыгып жаткан учуру), үшүктөн сактануу үчүн розеткага колуңуз менен тийүүгө, кармоого болбойт.

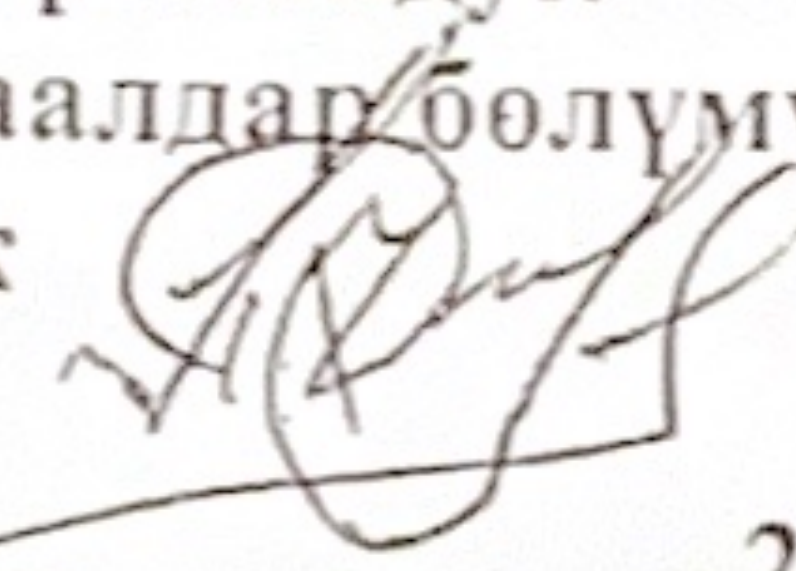
5. Иш аяктагандан кийин жайларды жабуунун алдында:

- 5.1. Электр жылытуу түзүлүштөрүн (кургаткычтар, мештер, чайнектер, казандар ж.б.), электр жана жарык берүүчү электр тармактарын (авариялык жарыктан тышкары) өчүрүңүз.
- 5.2. Шкафтардын, таштанды челектеринин, жана башкалардын абалын текшерип, күйүп жаткан тамеки калдыктарынын жана ширеңкелердин жоктугуна көңүл буруңуз.
- 5.3. Түтүн, күйүү жыты, күйгөн резина жана башка өрт белгилерин текшериниз.
- 5.4. Өрт болгон учурда өтмөктөрдү жана чыгууларды, тепкичтерди жана башка чыгуу жолдорун тазалаңыз.
- 5.5. Өрт өчүрүүчү жабдууларга, жабдууларга жана өрт сигнализациясынын жабдууларына эркин өтүүнү (жакындоону) камсыз кылуу.

КТЭКЖК бөлүмүнүн башчысы

З.Т.Мусакожаев

Макулдашылды
Биринчи Май райондук
өзгөчө кырдаалдар бөлүмүнүн башчысы
подполковник У.Чоконбаев

“ ” 2023 ж.

БЕКІТЕМ
И.Раззакова атындагы КМТУнун
Ректору М.Чыңыбаси

“ ” 2023 ж.

Кафедрада (Бөлүмдөрдө) өрт коопсуздугун
алдын алуу үчүн
НУСКАМА

• Кафедра (Бөлүм) башчысы бөлүмдөгү өрт коопсуздугунун абалы үчүн толук жоопкерчиликти тартат, өрт коопсуздугунун режиминин сакталышын камсыздайт, өрт коопсуздугуна жооптуу адамдарды дайындайт. Кафедра (Бөлүм) башчысы БАРДЫК өрт өчүрүүчү алгачкы каражаттар менен камсыз кылуу жана аларды дайыма даярдыкта кармап туруу үчүн ЖЕКЕ ЖООПКЕР.

Кафедранын (Бөлүмдүн) кызматкерлери төмөнкүлөргө милдеттүү:

- Өрт өчүрүүчү жабдуулардын (өрт өчүргүчтөр, ж.б.) бар жогун тактоо;
- Ар бир кабинет үчүн өрткө каршы эскертүү сигналын жана өрт болгон учурда эвакуация жолдорун көрсөтүү менен өрт болгон учурга «эвакуация пландарын» иштеп чыгып, көрүнүктүү жерге илип коюулсун;
- Окуу имараттарда жана анын айланасындагы аймактардын санитардык абалына көз салуу, ачык отко жана тамеки тартууга тыю салуу;
- Өрт коркунучтуу суюктуктарды (өрттөнүүчү суюктуктарды) кабинеттерде, лабораторияларда, жер төлөлөрдө, имараттардын жанында сактоого тыю салуу;
- Жумушка киргенде жана мезгил-мезгили менен, жок дегенде 3 айда бир жолу, жумуш ордунда нускама өткөрүлүүчү журналына жазууларды киргизүү менен кызматкерлер менен жумуш ордунда өрт коопсуздугу боюнча тренингдерди өткөрүлүп турулсун.

Өрт болгон учурда өрттү көргөн ар бир кызматкер же студент төмөнкүлөргө милдеттүү:

- 101 же 112 телефондору боюнча нөөмөт бөлүмүнө өрттүн келип чыгышы жөнүндө билдирсин;
- Өрт чыккандыгы жөнүндө окуу имаратынын вахтадагы кароолчусуна билдирилсин;
- Бул бөлмөдөгү адамдарга өзгөчө кырдаал жөнүндө эскертилсин;
- Алгачкы өрт өчүрүүчү каражаттарды колдонуу менен өрттү өчүрүүнү улантылсын.

Кароолчу өрт тууралуу сигнал алгандан кийин, 101, 112 телефондору боюнча өрт өчүрүүчүлөрдү чакырууга милдеттүү. Бул тууралуу күзөткө, институттун директоруна, комендантка жана АЧИ проректоруна билдириши керек. Авариялык башкаруу системасы, өрт сигнализациясын күйгүзүлсүн, адамдарды жана мүлктү эвакуациялоо үчүн бардык авариялык чыгууларды дароо ачылсын.

Ар бир студент жана кызматкер өрт болгон учурга эвакуациялоо планын билиши керек жана окуу имаратында өрт коопсуздугунун талаптарын шексиз сактоосу зарыл.

Китепканада өрт өчүргүчтөрдү сактап коюунун жана колдонуунун тартиби:

Өтмөктөрдөгү өрт өчүргүчтөр адамдардын коопсуз эвакуацияланышына тоскоол болбошу керек. Өрт өчүргүчтөрдү жайлардан чыгуучу жерлерге жакын жерде, полдон 1,5 метрден ашпаган бийиктикте гана коюу керек.

ОП-5 өрт өчүргүчтөрдү колдонуу эрежелери:

- Порошок ОП-5 өрт өчүргүч катуу, суюк жана газ түрүндөгү заттардын, 1000 В чейинки чыңалуудагы электр орнотмолорунун (А, В, С, Е классындагы өрттөрдү) өрттөнүшүн өчүрүүгө арналган;
- Өрттү 2 м алыстыктагы аралыктан өчүрүү керек;
- Чыңалуудагы электр жабдууларын өчүрүүдө өрт өчүргүчтүн раструб же корпусун 1000 В чыңалуудагы ток өткөрүүчүнүн ачык бөлүктөрүнө 1 метрден жакын алып барууга тыю салынат;
- Жарактуулук мөөнөтү – 1-15 с.

ОП-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

Эгерде объект күйүп баштаса, анда төмөнкүлөрдү аткаруу керек:

- пломбаны сындыруу менен төөнөгүчтү сууруп сал;
- түтүктү кармап алып рычагды бас;
- өрт өчүргүчтөн чыккан агымды жалындын четине багытта.

ОУ-5 маркасындагы өрт өчүргүчтү колдонуу эрежелери.

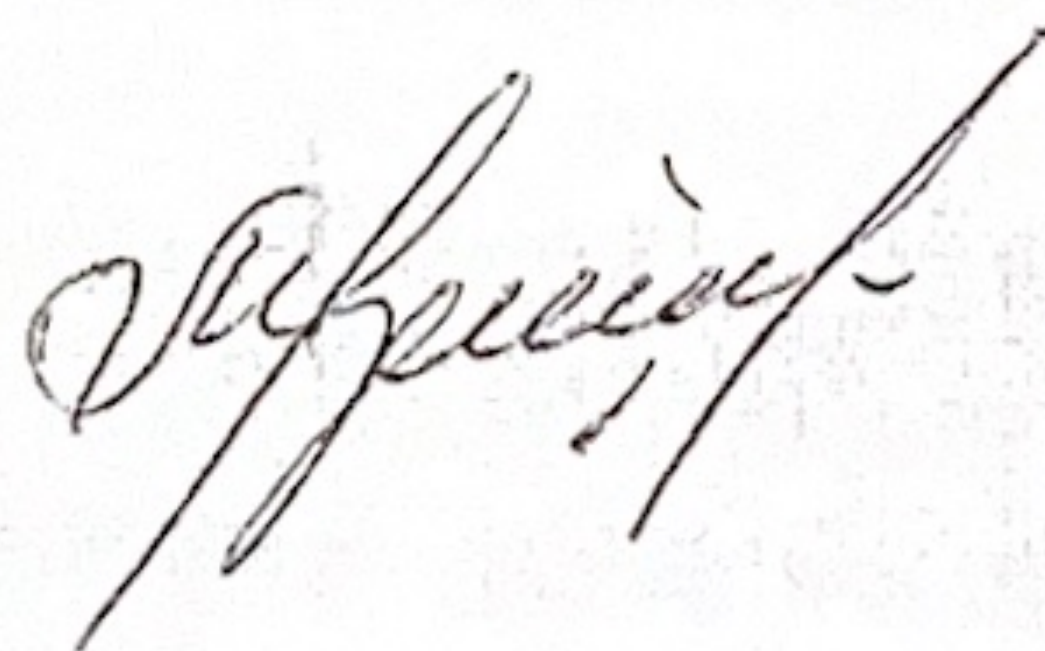
ОУ тибиндеги көмүр кычкыл газдуу өрт өчүргүчтөр электр зымдарынын, кабелдеринин, электр түзүлүштөрүнүн майда өрттөрүн өчүрүүгө арналган (чыңалууну өчүргөндө гана өчүрүүгө колдонулат):

- зыянга учураган өрт өчүргүчтөрдү колдонулбасын (корпус мырыйган ж.б.);
- өрт өчүргүчтөрдү ыргытууга болбойт, аларды сактоого бекиткичтери бар атайын кутуларда гана уруксат берилет;
- өрт өчүргүчтөрдү жылытуучу приборлордун жанында сактоого тыюу салынат.

ОУ-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

- өрт өчүргүчтү туткасынан кармап, раструбду өрт болуп жаткан тарапка багытта;
- өрт өчүргүчтүн вентилин сааттын жебесине каршы айлантип ачуу керек;
- эксплуатация учурунда (раструб аркылуу карга окшогон көмүр кычкыл газынын чыгышы), колунду үшүтүп албас үчүн раструбга тийгизип кармоого тыюу салынат.

КТЭКЖКБ башчысы

З. Т. Мусакожаев

Макулдашылды:

Профсоюздук уюмдун төрайымы

А. А. Абылаева

“Макулдашылды»
Биринчи Май райондук,
өзгөчө кырдаалдар бөлүмүнүн башчысы
майор М.Н.Тогузаков
“19” 05 2025

Нускама окуу имаратында өрт коопсуздугу боюнча

1. Окуу имаратынын өрткө каршы абалы үчүн толук жоопкерчилик окуу имаратынын комендантына, окутуучуларына жана институттардын директорлоруна, арендаторлорго жүктөлөт. Алар өрт коопсуздугунун сакталышын камсыздайт, өрт коопсуздугу үчүн жооптуу адамдарды дайындайт.
2. Окуу имаратынын коменданты өрт өчүрүүнүн бардык баштапкы каражаттарынын сакталышы жана аларды дайыма даярдыкта кармоо үчүн жеке жоопкерчилик тартат.

Комендант милдеттүү:

- * Өрт өчүрүүчү каражаттардын (өрт өчүргүчтөр, гидранттар, өрт өчүрүүчү шлангдар ж. б.) бар экендигин билүү жана дайыма даярдыкта кармоо;
- * Эскертүү сигналын жана качуу жолдорун көрсөтүү менен ар бир кабат үчүн "эвакуация пландарын" иштеп чыгуу жана көрүнүктүү жерге илип коюу;
- * Жайлардын жана анын тегерегиндеги аймактардын санитардык абалын көзөмөлдөө, ачык от жагууга жана тамеки чегүүгө жол бербөө;
- * Тез тутануучу суюктуктарды (ЖКК) жайларда, лабораторияларда, кампаларда, жер төлөлөрдө, имараттардын жанында сактоого жол бербөө;
- * өрт коопсуздугу боюнча өз кызматкерлери менен жумуш ордунда, ишке кирүүдө жана мезгил-мезгили менен, жок дегенде 3 айда бир жолу иш кагаздарын жүргүзүү.

3. Өрт чыккан учурда өрттү көргөн ар бир кызматкер же студент:

- * Өрт чыккан учурда нөөмөт бөлүмүнө 101 же 112 телефону боюнча билдирүү;
- * Өрт чыккандыгы жөнүндө окуу имараттын күзөтчүсүнө кабарлаңыз;
- * Өзгөчө кырдаалдар жөнүндө окуу имаратында адамдарга эскертүү;
- * Баштапкы өрт өчүрүүчү каражаттар менен өрттү өчүрүүнү улантуу.

4. Күзөтчү өрт жөнүндө сигнал алгандан кийин, өрт өчүрүүчүлөрдү 101, 112 телефон номерлери менен чакырышы керек. Өрт сигнализациясын күйгүзүңүз, адамдарды жана мүлктү эвакуациялоо үчүн бардык запастык эшиктерди дароо ачыңыз.

5. Ар бир студент жана кызматкер эвакуация планын билиши керек жана окуу имаратындагы өрт коопсуздугунун талаптарын талашсыз аткарышы керек.

6. Окуу корпусунда өрт өчүргүчтөрдү жайгаштыруу жана колдонуу тартиби.

Өтмөктөрдө жайгашкан өрт өчүргүчтөр адамдарды коопсуз эвакуациялоого тоскоол болбошу керек. Өрт өчүргүчтөрдүн таманы полдон 1,5 метрден ашпаган бийиктикте, бөлмөлөрдөн чыгуучу жерлерге жакын жерде гана жайгаштырылышы керек.

ОП-5 өрт өчүргүчтөрдү колдонуу эрежелери:

- Порошок менен камсыздалган ОП-5 өрт өчүргүчү катуу, суюк жана газ түрүндөгү заттарды, 1000 В чейинки чыңалуудагы электр орнотмолорунда (А, В, С, Е классындагы өрттөрдү) чыккан өрттөрдү өчүрүүгө арналган.
- Өрттү алыстыгы 2 м аралыкта туруп өчүрүү керек.
- 1000 В чыңалуудагы электр жабдууларын өчүрүүдө өрт өчүргүчтүн розеткасын же корпусун чыңалуудагы ток өткөрүүчү ачык бөлүктөрүнө 1 метрден жакын кармоого жол берилбейт.
- Жарактуулук мөөнөтү – 1-15 с.

ОП-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

Эгерде объект күйүп кетсе, анда төмөнкүлөр керек:

- пломбаны сындырып, төөнөгүчтү сууруп чыгуу;
- түтүктү алыңыз, рычагды басыңыз;
- агымды жалындын четине багыттаңыз.

ОУ-5 маркасындагы өрт өчүргүчтү колдонуу эрежелери.

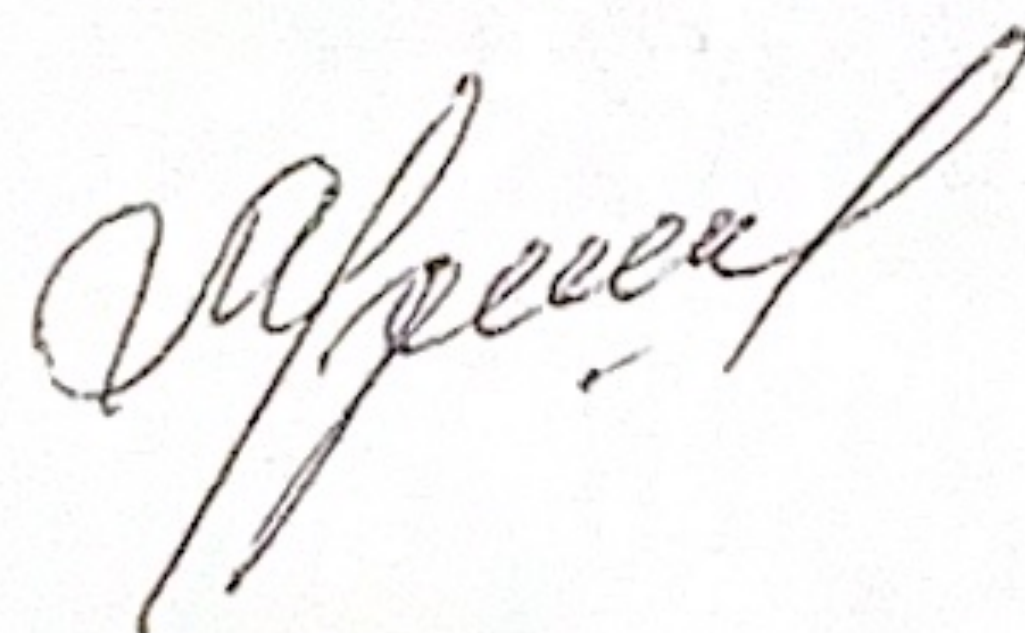
ОУ тибиндеги көмүр кычкыл газдуу өрт өчүргүчтөр электр зымдарынын, кабелдеринин, электр түзүлүштөрүнүн майда өрттөрүн өчүрүүгө арналган (чыңалууну өчүргөндөн кийин гана өрт өчүрүлөт):

- зыянга учураган өрт өчүргүчтөрдү колдонбоңуз (тиш, гайка ж.б.);
- текшерилбеген өрт өчүргүчтөрдү (өндүрүүчүнүн паспорту жана пломбасы жок) колдоно албайсыз;
- өрт өчүргүчтөрдү ыргытууга болбойт, аларды сактоого бекиткичтери бар атайын стенддерге салып кармоого гана уруксат берилет;
- өрт өчүргүчтөрдү жылытуучу приборлордун жанында сактоого тыюу салынат.

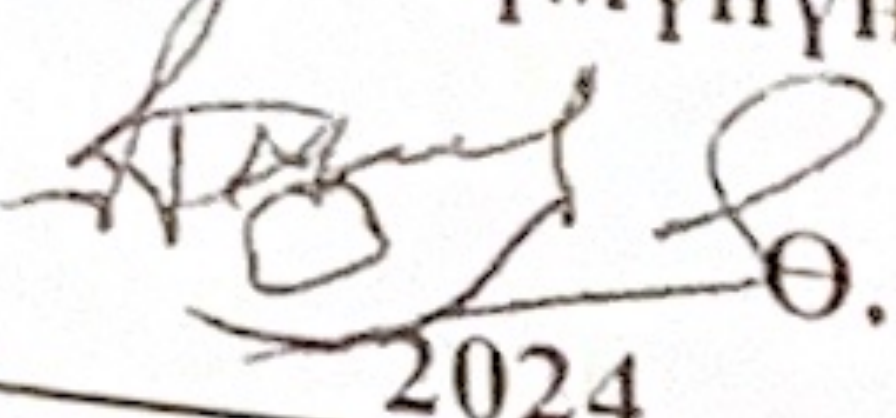
ОУ-5 өрт өчүргүчтү иштетүү тартиби:

- өрт өчүргүчтү туткасынан кармап, кар тазалагычты (коңгуроону) от тарапка багыттаңыз;
- дөнгөлөктү саат жебесине каршы айландыруу менен өрт өчүргүчтүн клапанын ачыңыз;
- эксплуатация учурунда (розетка аркылуу кар баскан көмүр кычкыл газынын чыгышы). үшүктөн сактануу үчүн розеткага колуңуз менен тийүүгө болбойт.

КТЭКЖК бөлүмүнүн башчысы

З.Мусакожаев

Макулдашылды
Биринчи Май райондук
өзгөчө кырдаалдар бөлүмүнүн башчысы
подполковник О. Чоконбаев
" " 2024

Нускама өрт коопсуздугунун чаралары жөнүндө Компьютердик класстар үчүн.

1. Жалпы жоболор

1.1. Бул компьютердик класстагы өрт коопсуздугунун чаралары жөнүндө нускама (мындан ары — нускама). "Өрт коопсуздугу жөнүндө" мыйзамга, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 22-августундагы № 381- "Ишканалар, уюмдар, мекемелер жана турак жай фонддору үчүн өрт коопсуздугунун эрежелери" токтомуна ылайык иштелип чыккан.

1.2. Университеттин бардык кызматкерлери жана студенттери университеттин имараттарында жана аймагында өрт коопсуздугунун эрежелерин билүүгө жана так сактоого милдеттүү.

1.3. Компьютердик класста өрт коопсуздугу үчүн жооптуу адам түзүмдүк бөлүмдүн жетекчисинин буйругу менен дайындалат.

1.4. Өрт коопсуздугу үчүн жоопкер адамдын милдеттери:

- нускоолорду каттоо журналына жазуу менен нускоолорду өткөрүп турат;
- I-курска тапшырган студенттер үчүн сабактар башталаар алдында баштапкы нускоолорду өткөрүүгө;
- кайталоо нускамасын-жарым жылда 1 жолудан кем эмес өткөрүп турууга;
- жылытуу приборлорунун, электр түзүлүштөрүнүн, техникалык жабдуулардын оң абалда экендигине көз салууга жана табылган бузулушуларды оңдоп четтетүү боюнча токтоосуз чараларды көрүүгө;
- жумуш орундарынын тазаланышына, жабдуулардын өчүрүлүшүнө көз салууга;
- өрт өчүрүү каражаттарын оң абалда турушуна жана керек учурда колдонууга дайыма даяр абалда кармоону камсыз кылууга.

1.5. Өрт коопсуздугунун талаптарын бузгандыгы үчүн жоопкерчилик белгиленген тартипте өрт коопсуздугун камсыз кылуу үчүн жооптуу болуп дайындалган адамга жана өз компетенциясынын чегинде кызмат адамдарына да жүктөлөт.

2. Класстарды күтүү

2.1. Компьютердик класстын көрүнүктүү жеринде "Өрт учурунда 101, 112 чал", жана "Өрт коопсуздугуна жоопкердин аты-жөнү" жазылган эскертме илинип турсун;

2.2. Компьютердик класстын бөлмөсү дайыма таза жана тыкан болушу керек;

2.3. Компьютердин жанындагы столдо ишке тиешеси жок буюмдарды коюуга тыюу салынат.

2.4. Жумуш орундарына өтмөктөрдүн туурасы 1 метрден кем болбошу керек;

- 2.5. Компьютердик класс өрт өчүрүүнүн баштапкы каражаттары менен камсыздалынсын;
- 2.6. Өрт өчүрүү каражаттары оң, таза жана толук даярдыкта сакталууга тийиш. Өрт өчүргүч компьютердик класстын эшигинен 0,5м жакын эмес 1,5 метрден ашпаган бийиктикте жайгаштырылат;
- 2.7. Электр жабдууларына, өрт өчүрүүнүн баштапкы каражаттарына, эвакуациялоо жолдоруна чыгуучу жерлер дайыма бош болууга тийиш;
- 2.8. Компьютердик класстагы бардык электр приборлорун орнотуу жана туташтыруу электр энергетика кызматы менен макулдашылышы керек;
- 2.9. Жумуш бүткөндөн кийин өрт коопсуздугу үчүн жооптуу адам технологиянын талабы боюнча күнү-түнү иштеп жаткан электр жабдууларынан тышкары болгон электр жабдууларын өчүрүү менен компьютердик классты карап чыгууга милдеттүү;
- 2.10. Электр токту берүү токтотулган учурда, бардык электр приборлору токтоосуз өчүрүлүшү керек.

3. Тыюу салынат

- 3.1. Эвакуациялык өтмөктөрдү, ошондой эле өрт өчүрүү каражаттарына, электр жабдууларына жакын жерлерди бүлдүрүүгө жана баш аламандыкка учуратууга;
- 3.2. Электр энергиясын кабыл алгычтарды даярдоочу ишканалардын көрсөтмөлөрүнүн талаптарына жооп бербеген же өрткө алып келе турган бузулуусу бар шарттарда колдонууга;
- 3.3. Электр зымдары жана кабелдери бузулган же изоляциясы коргоочу касиеттерин жоготкон зымдар жана кабелдер менен иштетүүгө;
- 3.4. Ашыкча жүктөөдөн жана кыска туташуудан коргоочу калибрленбеген эригич кыстармаларды (предохранитель) же башка колго жасалган аппараттарды колдонууга;
- 3.5. Бузулган электр розеткаларын, рубильниктерин жана башка электр монтаждоо буюмдарын колдонууга;
- 3.6. Электр лампаларды жана шам чырактарды кагаз, кездеме жана башка күйүүчү материалдар менен ороого, ошондой эле шам чырактын конструкциясында каралган капкалары (чачыраткычтары) алынып салынган шамчырактарды пайдаланууга;
- 3.7. Электр чайнектерин жана башка электр жылытуучу приборлорду пайдаланууга;
- 3.8. Тамеки тартуу жана ачык отту колдонууга;
- 3.9. Жумуш ордун, электр шаймандарын кароосуз калтырууга;
- 3.10. Электр жылытуучу приборлорду өзүм билемдик менен орнотууга;
- 3.11. Штепселдердин жана вилоклардын, туташтыруучу шнурлардын жана кабелдердин ток өткөрүүчү бөлүктөрүнө тийүүгө;
- 3.12. Жумуш ордун кагаздар менен толтуруп баш аламандык салууга жол берүүгө;
- 3.13. Системалык блоктун, монитордун, принтерлердин жана башка шаймандардын бетине нымдын (суунун) тийишине жол берүүгө;
- 3.14. Жабдууларды ачууну жана ондоо иштерин өз алдынча жүргүзүүгө.

4. Өрт учурундагы аракеттер

- 4.1. Университеттин ар бир кызматкери Өрт же күйүү белгилери (Түтүн таралышы, күйүү жыты) пайда болгондо төмөнкүлөргө милдеттүү:
- бул тууралуу өрткө каршы кызматына "101, 112" телефону аркылуу дароо кабарлоого (билдирүүдө эмне күйүп жатканын, объекттин дарегин, эл тууралуу маалыматты, имараттын кабаттуулугун, өзүнүн аты-жөнүн көрсөтүү керек);
 - саат жана коопсуздук боюнча өрт жөнүндө кабарлоо;
 - түзүмдүк бөлүмдүн жетекчисине билдирүүгө;
 - адамдарды эвакуациялоону баштоо, эвакуациялангандардын санын аныктоо;
 - мүмкүн болушунча өрттү өчүрүүнүн баштапкы каражаттары менен (өрт өчүргүч, кум, кийиз) өз өмүрүн жана башка адамдардын өмүрүн коркунучка салбастан өчүрүүнү уюштуруу;

- өзүнүн жана башка адамдардын өмүрүн коркунучка салбастан документтерди материалдык баалуулуктарды эвакуациялоо жана алардын сакталышын камсыз кылуу чараларын көрсүн;
- чакырылган өрт өчүрүү бөлүмүнүн жолугушуусун уюштуруу.

4.2. түзүмдүк бөлүмдүн жетекчиси же өрт коопсуздугу үчүн жооптуу адам төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өрт өчүрүү кызматы чакырылганын белгилеңиз, эгерде өрт өчүрүү кызматы келбесе, чакырууну кайтала;
- адамдарды эвакуациялоо жана материалдык баалуулуктарды куткаруу жүргүзүлгөндүгүн текшер;
- зарыл болсо, имараттагы электр энергиясын өчүрүү үчүн көмөкчү электркти чакыр;
- өрт өчүрүүгө байланышпаган жайларда бардык иштерди токтотуп жана өрттү өчүрүүгө катышпаган бардык адамдарды коопту зонадан тышкары чыгаруу;
- өрт өчүрүү бөлүмү келгенден кийин объектин конструкциялык жана технологиялык өзгөчөлүктөрү жөнүндө өрт өчүрүүчү жетекчиге билдир.

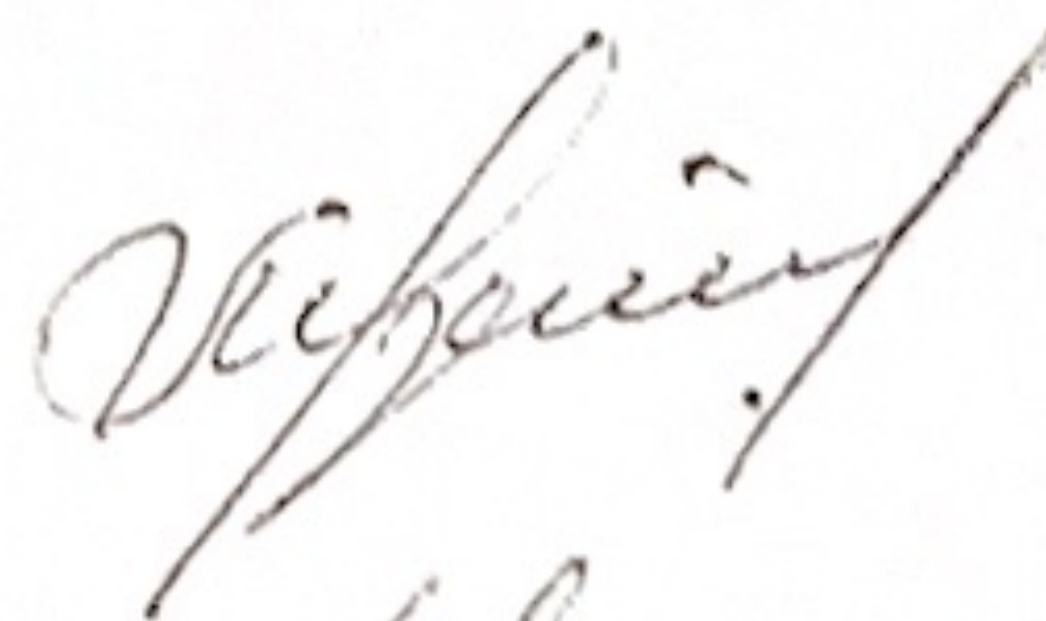
Макулдашылды:

АЧИ проректору

А.Т.Асенов

КТЭК жана жарандык коргонуу
бөлүмүнүн башчысы.

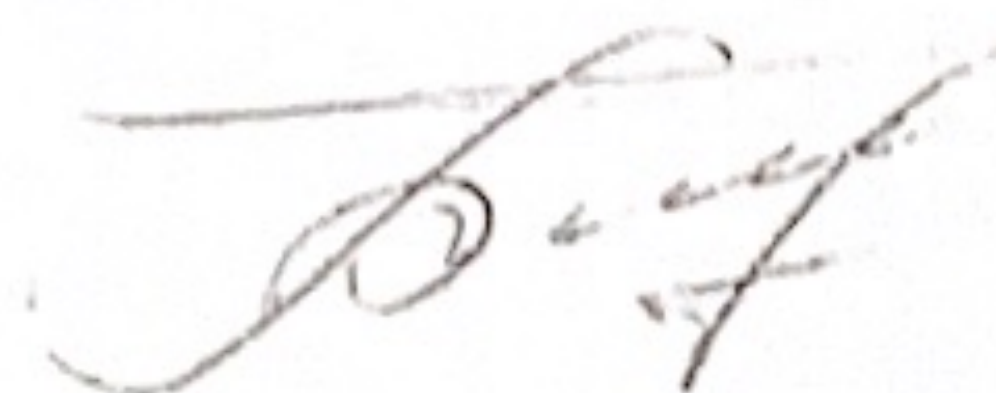
З.Т.Мусакожаев

КМТУнун профсоюз
уюмунун төрайымы

А. А.Абылаева

Башкы инженер

Т.М. Бөйүкеев